

vállalkozhatik. A tudatlanság boldog bizonyosságainak kora ezen a téren is lejárt. Most az adatgyűjtés és összehasonlítás kora következik. Csak azután kerülhet sor a végleges eredmények leszűrésére.

Végezetül az előző egy mondatához fűznék egy megjegyzést, Birlea János, az egyik falu lelkésze elkísérte Bartókot gyűjtőútján és az út minden fáradoalmát megosztotta vele. Azt jelenti ez, hogy a gyűjtés — hogy úgy mondjam — adminisztratív terhét levette a gyűjtő válláról. Így sikerült a könyv egész nagy anyagát alig két hét alatt összeszedni. Ez az eredmény magyar vidéken elérhetetlen lett volna. Ilyen hathatós segítségre inkább csak másnyelvű területen akadtak a gyűjtők. A magyar vidéki intelligenciában mintha már lehült volna a nemzeti lelkesedésnek az a szinte naiv ereje, amely ilyenfokú közremunkálásra ösztönözhetné, s ami pl. a 48-as időkben kétségtelenül megvolt benne. Azonkívül kevésbé érzi testvérének a parasztot, kevésbé érdekli annak külön világa. Tudományos tájékozottsága meg éppen semmi e téren. Egyes, igen tiszteltre méltó kivételekkel, a vidéki középosztály többnyire jóindulatú közönnyel kíséri a gyűjtő fáradozását, aki így ideje nagy részét a gyűjtés előfeltételeinek megteremtésére kénytelen fordítani. Valóban, az integer Magyarországon nehezebb volt magyar dalt gyűjteni, mint bármilyen mást. *Kodály Zoltán.*

Petőfi iskoláztatásához. A buda-pesti ág. ev. főgimnázium százéves fennállásának ünnepére Hitrich Ödön megírta az iskola történetét. A sok iskola- és művelődéstörténeti adat közt nem egy irodalomtörténeti érdekűt is találunk. Legérdekesebbek a Petőfire vonatkozók, melyek eddigi tudásunkat tetemesen bővítik. Petőfit szülei a német nyelv elsajátításáért küldték ebbe az iskolába, melynek tannyelve akkor teljesen német volt; magyarul csak a nyelvtant tanulták. Petőfi az 1833—34. i tanév mindkét felében, bár nem volt az eminensek közt, megállta a helyét és megvetette német tudásának alapját. Nagyon nagy gondot fordítottak az énekre, mind elméletben, mind gyakorlatban, úgyhogy a vizsgán már négy-

szólamú éneket adhattak elő kifogástalanul. Külön ritmikát és hangmérést is tanultak s ez bizonyára fejlesztőleg hatott a 11 éves gyermek szunnyadó ritmusérzékére. Úgy látszik, hogy Petőfi a rajzolásban kitűnt, mert a felsorolásban első helyre van írva. Az iskola története egész terjedelmében közli Petőfi anyakönyvi bejegyzését, a tanult tárgyakat, az osztálytársak kitűnőit, a tanult énekek címeit, Stuhlmüller Sámuel, löcsei származású osztálytanárnak életrajzát és dolgozatainak címeit. Az adatokból világos képet kapunk arról a szellemi és társadalmi környezetről, mely a zsenge gyermeket egy esztendőig körülvette. *T. V.*

Tóth Árpád: Örök virágok. (Versfordítások.) — Nagy élvezettel forgattam ezt a terjedelemre szerény, de tartalmilag annál becsesebb könyvet. Hiszen három nyelv költészetéből ad izelítőt, még pedig egyik legjobb műfordítónk tollából, aki mint eredeti költő is számottevő jelenség. Verseket találtam itten, melyeket jórészt ismerek, sokat könyvnélkül, bár tanulni sohasem tanultam őket (az igazi verseket nem szokta *tanulni* az ember); némelyiket magam is fordítottam s akadt jó néhány, melyekkel hasztalan viaskodtam. Különös hatást gyakorolt rám ez a csöpp könyv; ahogy forgattam, mintha a lapok megsokasodtak, vastag kötétté duzzadtak volna. Tóth tíz évről beszél, ennyi idő alatt gyűjtötte „örök virágait” s én már a tizedik lapon elhittem neki. Ha elképzelem, mennyi utat járt be, hány szírtet mászott meg szívós macacssággal és hány útilaput dobott ki az értékes csokorból, nem is sokallom az évtizedet.

Tóth Árpádról a műfordítóról szólván, egy percre sem feledhetem az eredeti költőt. Ő nem mesterségbeli műfordító, kinek a kritika, az irodalomtörténet szállítja az anyagot. Ismerek céhbéli műfordítókat, kik egyszerűen a másoktól megjelölt, írójukra nézve jellemzőnek minősített szép verseket fordítják garmadával. Tóth nem mindig a legrepresentatívabb verseket választja, hanem amelyek egyéniségének, versművészetének leginkább megfelelnek. Nála a fordított vers